

# XXXVIIIè CURSET

JORNADES INTERNACIONALS  
SOBRE LA INTERVENCIÓ EN  
EL PATRIMONI ARQUITECTÒNIC

BARCELONA  
17-20.12.2015

## Equip organitzador

Mònica Alcindor, Dra. Arquitecta (codirectora)  
Josep M. Fortià, Dr. Arquitecte (codirector)  
Antoni Aguilar, Dr. Arquitecte  
Josep M. Boronat, Arquitecte  
Adela Geli, Arquitecta

Representants de la Junta Directiva de l'AADIPA  
Núria Oms i Mireia Barnadas (Secretaria tècnica)  
Marta Urbiola (Tresoreria)

## PRESENTACIÓ

Des de fa trenta-set anys, l'Agrupació d'Arquitectes per a la Defensa i la Intervenció en el Patrimoni Arquitectònic (AADIPA) del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya (COAC) organitza el Curset: Jornades Internacionals sobre la Intervenció en el Patrimoni Arquitectònic. Enguany, del 17 al 20 de desembre, se'n celebra la XXXVIIIa edició, amb el títol: "Arquitectura tradicional: Essència o forma. Un debat obert al voltant de la intervenció a l'arquitectura vernacla". Es tracta d'una de les jornades d'estudi sobre patrimoni arquitectònic amb major trajectòria d'Europa, que han assolit gran prestigi i projecció. L'objectiu d'aquest curs és l'anàlisi de les intervencions que s'estan duent a terme en l'arquitectura tradicional. La història i els significats de cada arquitectura, així com el seu paper en el territori i la societat, seran punts de partida necessaris i imprescindibles en aquest debat. Però més enllà d'aquest anàlisi, aquest curs pretén presentar

de forma pràctica els reptes i les dificultats a les que s'enfronta l'arquitecte quan intervé en obres d'aquestes característiques. És necessària una reflexió sobre els sistemes d'integració de les noves condicions materials amb la finalitat de permetre una evolució d'aquest llegat sense comprometre el seu paper identitari. Això comporta una reflexió sobre els criteris d'intervenció, així com sobre com adequar la normativa tècnica i les noves instal·lacions. Aquest curs aborda en realitat un dels panorames constructius de major projecció del futur i d'aquí la necessitat d'obrir el debat sobre totes les variables del joc. Per aconseguir tals objectius, comptarem amb les aportacions d'especialistes tant de l'àmbit local com internacional, vinculats als diferents camps professionals que actuen al voltant d'aquesta temàtica.

AGRUPACIÓ D'ARQUITECTES  
PER A LA DEFENSA I LA INTERVENCIÓ  
EN EL PATRIMONI ARQUITECTÒNIC

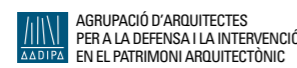
Col·legi d'Arquitectes  
de Catalunya

## XXXVIIIè CURSET

JORNADES INTERNACIONALS  
SOBRE LA INTERVENCIÓ EN  
EL PATRIMONI ARQUITECTÒNIC

BARCELONA  
17-20.12.2015

### Organitzen



### Amb el suport de



### Patrocinen



## PRESENTACIÓN

Desde hace más de treinta y siete años, la Agrupación de Arquitectos para la Defensa y la Intervención en el Patrimonio Arquitectónico (AADIPA) del Colegio de Arquitectos de Cataluña (COAC) organiza el Curset: Jornadas Internacionales sobre la Intervención en el Patrimonio Arquitectónico. Este año, del 17 al 20 de diciembre, se celebra la XXXVIIIª edición, con el título "Arquitectura tradicional: Esencia o forma. Un debate abierto alrededor de la intervención en la arquitectura vernácula". Se trata de una de las jornadas de estudio sobre el patrimonio arquitectónico con mayor trayectoria de Europa y que han alcanzado un gran prestigio y proyección. El objetivo de este curso es el análisis de las intervenciones que se están llevando a cabo en la arquitectura tradicional. La historia y los significados de cada arquitectura, así como su papel en el territorio y la sociedad serán puntos de partida necesarios e imprescindibles en este debate. Pero más allá de este análisis, este curso pretende presentar de forma práctica los retos y las dificultades a las que se enfrenta el arquitecto cuando interviene en obras de estas características. Es necesaria una reflexión sobre los sistemas de integración en las nuevas condiciones materiales con el fin de permitir una evolución de este legado sin comprometer su papel identitario. Ello conlleva una reflexión sobre los criterios de intervención, así como sobre el modo de adecuar la normativa técnica y las nuevas instalaciones. Este curso aborda en realidad uno de los panoramas constructivos de mayor proyección en el futuro y de ahí la necesidad de abrir el debate sobre todas las variables en juego. Para alcanzar tales objetivos contaremos con las aportaciones de especialistas tanto del ámbito local como internacional, vinculados a los diferentes campos profesionales que actúan alrededor de esta temática.

## PRESENTATION

For more than thirty-seven years, the Association of Architects for Protection and Intervention in Architectural Heritage (AADIPA) of the Association of Catalan Architects (COAC), has been organizing a Seminar for December. This year, from the 17th to the 20th of December, the 38th edition will be held on Traditional Architecture: Essence or form. An open debate on the intervention in vernacular architecture. This seminar is one of the most renowned architectural heritage activities in Europe. It has achieved great prestige and projection. The goal of this Seminar is to analyse the interventions that are being carried out in the traditional architecture. History and meanings of each architecture, as well as its role in the territory and society, will be necessary and indispensable starting points in this debate. But beyond this analysis, this course intends to present the challenges and the difficulties in a practical way to those that the architect is confronted when intervening in works of these characteristics. A reflection on the systems of integration of the new material conditions is necessary in order to allow an evolution of this legacy without compromising their identity role. This entails a reflection about the criteria of intervention, as well as about how to adapt the technical regulations and the new facilities. This Seminar approaches one of the constructive panorama of major projection of the future and from here the need of opening the debate about all the variables that come into play. To achieve such objectives, we will count on the contributions of specialists both of the local and international area, linked to the different professional fields that act on this subject matter.

# ARQUITECTURA TRADICIONAL ESSÈNCIA O FORMA



UN DEBAT OBERT AL VOLTANT DE  
LA INTERVENCIÓ A L'ARQUITECTURA  
VERNACLA

# ARQUITECTURA TRADICIONAL ESSÈNCIA O FORMA

## DIJOUS 17 DE DESEMBRE

### VISITA AL DISTRICTE D'HORTA-GUINARDÓ (BARCELONA)

11:00 **Visita al barri de la Clota i al carrer Aiguafreda**  
Visita a dues implantacions singulars d'arrel rural en el barri d'Horta i els vessants del Carmel i la Vall d'Hebron, on coexisteixen arrencaments d'edificació tradicional del s.XIX, masies aïllades, sectors d'autoconstrucció i zones d'hortos en un context marcat per les traces originals de rieres i camins històrics. Punt de trobada: Metro Horta (L5), sortida Plaça Eivissa. **Manuel Franco**, arquitecte de l'Ajuntament de Barcelona. Director de Serveis de Llicències i Espai Públic. Districte d'Horta-Guinardó; **Francesc Gruartmoner**, arquitecte redactor del Pla Especial del carrer Aiguafreda i **Carlota Giménez**, Grup d'Estudis El Pou.

14:00 Finalització de la visita

### INAUGURACIÓ DEL CURSET

16:30 **Lluís Comerón**, degà del COAC  
**Antoni Vilanova**, president de l'AADIPA  
**Mònica Alcindor** i **Josep M. Fortià**, directors del XXXVIIIè Curset  
Conferència inaugural: *Der Berg und die Tradition (La muntanya i la tradició)*  
**Gion Antoni Caminada**, arquitecte  
18:00 *Unitat en el detall i tumult en el conjunt*  
**Quim Español**, Dr. arquitecte i poeta

18:30 PAUSA-CAFÈ

### LES ARRELS CULTURALS DE L'ARQUITECTURA TRADICIONAL

19:00 *L'arquitectura tradicional: del menysteniment a la mitificació* (comunicació)  
**Blanca Sala**, antropòloga i Dra. en arquitectura  
19:20 *De l'ahir a l'avui. Transformacions en l'arquitectura tradicional, la casa rural i el paisatge*  
**Xavier Roigé**, antropòleg i museòleg. Catedràtic d'antropologia social a la Universitat de Barcelona  
20:00 *Apprendre de l'architecture vernaculaire: un cas d'étude*  
**Pierre Frey**, historiador de l'art. Professor honorari de l'École Polytechnique Fédérale Lausanne

20:40 Final de la jornada



## DIVENDRES 18 DE DESEMBRE

### EL TERRITORI EN L'ARQUITECTURA TRADICIONAL

09:00 *Casa, territori, paisatge a l'illa d'Eivissa*  
**Stefano Cortellaro**, Dr. arquitecte  
09:30 *Els carrers de la pilota* (comunicació)  
**Josep M. Congost**, arquitecte  
09:50 *Recuperar l'arquitectura i l'urbanisme tradicionals. El Pla Director del Centre Històric d'Ascó*  
**Joan Figuerola**, **Joan Carles Gavaldà** i **Jordi Romera**, arquitectes  
10:20 *Mont-roig del Camp: identitat i oportunitat*  
**José Maria Boronat**, arquitecte  
10:50 FÒRUM DE DEBAT 1: **L'arquitectura tradicional com a caracterització del territori**  
Moderador: **Antoni Aguilar**, Dr. arquitecte

11:10 PAUSA-CAFÈ

### EL CONTEXT INTERNACIONAL (I). Àmbit Mediterrani

11:50 *Iniciatives catalanes sobre patrimoni: associacions GRETA i ARPARG*  
**Santi Llagostera**, arquitecte de GRETA i **Mercè Manonelles**, arquitecta d'ARPARG  
12:20 *L'arquitectura tradicional catalana com a patrimoni etnològic*  
**Roger Costa**, Direcció General de Cultura Popular, Associacionisme i Acció Culturals de la Generalitat de Catalunya i **Ferran Estrada**, antropòleg  
12:50 *La sustancia de los centros históricos: el caso de Valencia*  
**Camilla Mileto** i **Fernando Vegas**, Drs. arquitectes i professors a la Universitat Politècnica de València  
13:30 *Rehabimed a Skikda: rehabilitació del patrimoni colonial*  
**Minerva Embuena**, arquitecta tècnica i **Oriol Marín**, arquitecte i arquitecte tècnic

14:00 PAUSA

### EL CONTEXT INTERNACIONAL (II). Àmbit Atlàntic

16:00 *Les enjeux de la conservation de l'architecture traditionnelle en France*  
**Stéphane Vallière**, arquitecte i director del CAUE Pyrénées-Orientales  
16:40 *Projecte Versus i Seismic - CIESG (Portugal)*  
**Mariana Correia**, Dra. arquitecta i presidenta del Consell de Direcció de l'Escola Superior Gallaecia  
17:20 *Arquitectura popular marinera* (comunicació)  
**Eva Baz** i **Renata Monteiro**, arquitectes

17:40 PAUSA-CAFÈ

18:10 *A Stitch in Time Saves Nine! SPAB inspired Repair of Farm Buildings in Cumbria*  
**John Bucknall**, arquitecte i acadèmic de la Society for the Protection of Ancient Buildings

## VARIS

**Durada:** 25 hores lectives + 5 hores de visites  
**Número de places:** 220  
**Idiomes:** català / castellà.  
Traducció simultània dels idiomes francès, anglès i alemany  
**Visites**

El preu inclou la visita del dijous 17 de desembre al matí. La visita del diumenge 20 a Mont-roig del Camp té un cost de 25 €, el nombre de places és limitat i cal inscripció específica.

## INSCRIPCIONS

No col·legiats: 210 €  
Col·legiats amb quota col·legial bàsica: 160 €  
Col·legiats amb el tram complementari: 150 €  
Membres de l'AADIPA: 120 €  
Estudiants i Precol·legiats: 70 €

18:50 *El mecenatge. El cas d'Elsa Peretti Foundation i Sant Martí Vell* (comunicació)  
**Daniel Rebugent** i **Gemma Serch**, arquitectes  
19:10 *Centro histórico de Guimarães: varias obras, un mismo proyecto*  
**Ricardo Rodrigues**, arquitecte de l'Oficina Tècnica de l'Ajuntament de Guimarães  
19:40 FÒRUM DE DEBAT 2: **Escoles d'intervenció i treballs de cooperació sobre el Patrimoni**  
Moderadora: **Lígia Nunes**, Dra. arquitecta

20:00 Final de la jornada

### SOPAR - REFRIGERI OFICIAL

20:30 Trobada al lloc del sopar. Casa medieval del barri de Santa Caterina (Carrer Mercaders, núm. 15)  
20:45 Recepció  
**Lluís Comerón**, degà del COAC  
**Antoni Vilanova**, president de l'AADIPA  
**Mònica Alcindor** i **Josep M. Fortià**, directors del XXXVIIIè Curset.  
**Intervenció dels representants de les diferents administracions**  
21:00 Sopar - refrigeri

## DISSABTE 19 DE DESEMBRE

### ACTITUDS D'INTERVENCIÓ (I)

09:00 *Normativa i arquitectura tradicional*  
**Juan Agudo**, Dr. antropòleg  
09:40 *L'arquitectura tradicional en el planejament urbanístic*  
**Carme Bosch**, arquitecta  
10:10 *La arquitectura vernacular de los pueblos portugueses del Alentejo*  
**Jose Baganha**, Dr. arquitecte

10:40 PAUSA-CAFÈ

### ACTITUDS D'INTERVENCIÓ (II)

11:10 *L'exercici de l'arquitecte rural: dues intervencions*  
**Lluís Auquer** i **Oriol Roselló**, arquitectes  
11:40 *Re-Habitar Cal Xico*  
**Ton Salvadó** i **Núria Salvadó**, arquitectes  
12:10 *El colomar de l'Arboçar: el patrimoni fràgil tradicional*  
**José Luis Sanz**, arquitecte. SPAL, Diputació de Barcelona  
12:40 *La intervenció a la masia de Can Pedrerol de Dalt a Castellbisbal. Àrea Metropolitana de Barcelona*  
**Joan Manuel Nicolàs**, arquitecte i **Josep Maria Vila**, historiador i arqueòleg  
13:10 *Dos projectes a l'Empordà: Mas Verd i casa a Cadaquès*  
**Eileen Liebman** i **Ana Bracons**, arquitectes  
**Liebman-Vilavecchia**, arquitectos

## SITUACIÓ I INFORMACIÓ

**Lloc del Curset**  
Col·legi d'Arquitectes de Catalunya  
Plaça Nova, 5  
08002 Barcelona

## INFORMACIÓ I SECRETÀRIA ADMINISTRATIVA

**Marta Marín**  
Departament d'Agrupacions del COAC  
Plaça Nova 5, 6a planta  
08002 Barcelona  
Tel. (+34) 93 306 78 28  
agrupacions@coac.net

13:40 FÒRUM DE DEBAT 3. **El teixit urbà i la seva arquitectura**  
Moderadora: **Olga Muñoz**, arquitecta del projecte GRETA

14:00 PAUSA

### ACTITUDS D'INTERVENCIÓ (III)

16:00 *Sistemas constructivos tradicionales en els programes de l'1% cultural*  
**Núria Corbella**, arquitecta; **Santi Montes**, arquitecte; **Francisco Reina**, arquitecte tècnic. INCASÒL, Generalitat de Catalunya  
16:30 *Arquitectura en ruinas: despojos urbanos*  
**Jesús Castillo Oli**, arquitecte  
17:00 *El hombre, el medio ambiente y la tradición en transición*  
**Victor Mestre** i **Sofia Aleixo**, arquitectes  
17:30 *Usages, matériaux ou procédés: l'héritage des villes berbères au Maroc*  
**Salima Naji**, arquitecta i Dra. en antropologia

18:10 PAUSA-CAFÈ

### REFLEXIONS SOBRE ARQUITECTURA TRADICIONAL

18:40 *La evolución de las formas en la arquitectura popular. El caso del hórreo de madera cantábrico* (comunicació)  
**Eloy Algorri**, arquitecte i Dr. en filosofia  
19:00 *La burocratización en la rehabilitación de la arquitectura tradicional*  
**Mònica Alcindor**, Dra. arquitecta, professora a l'Escola Superior Gallaecia  
19:30 *Ciudadania i salvaguarda del patrimoni en la lluita pel foment de la cultura política*  
**Itziar González**, arquitecta i exregidora de Ciutat Vella-Barcelona.  
20:00 FÒRUM DE DEBAT 4: **Essència o forma**  
Moderador: **Josep M. Fortià**, Dr. Arquitecte

20:30 Final de la jornada

## DIUMENGE 20 DE DESEMBRE

### VISITA CLOENDA A MONT-ROIG DEL CAMP

**A càrrec de Núria Guasch**, geòloga, **Josep M. Boronat**, arquitecte i **Esther Bargalló**, vicepresidenta del CEPS (Coordinadora d'Entitats per la Pedra Seca)  
8:00 Sortida de Barcelona (Plaça de Catalunya)  
10:00 *Trobada al Mas Miró*  
El Mas Miró i la relació amb el territori, visita als exteriors del mas  
11:30 *Visita a l'arquitectura de barraques de pedra seca i al nucli històric de Mont-roig.*  
Visita a tres barraques representatives i passejada pel nucli  
14:30 *Dinar a l'ermita de la Mare de Déu de la Roca*  
Punt de referència geogràfic i històric  
16:30 Retorn en autocar  
18:30 Arribada a Barcelona